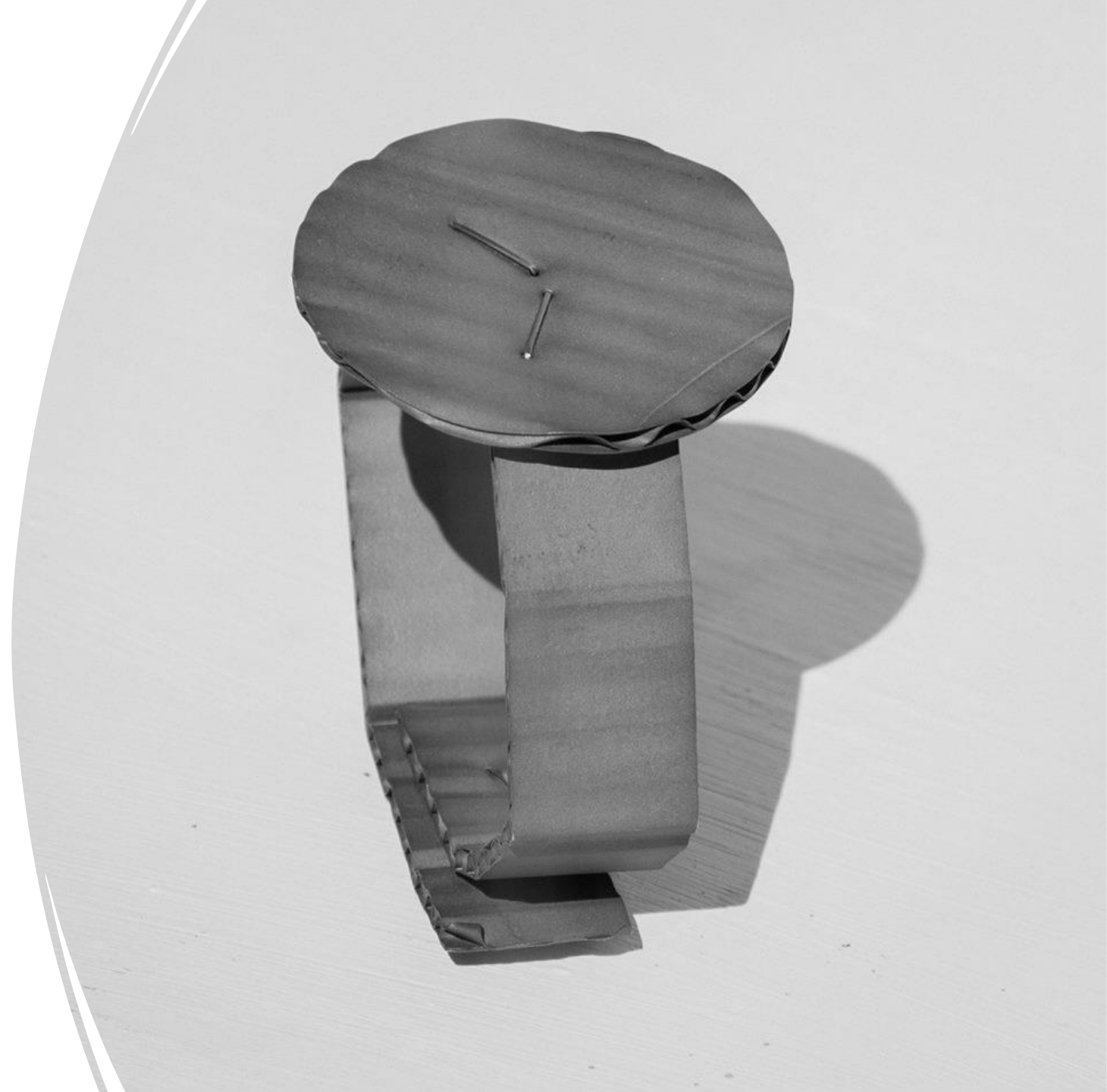

Krytyczne studia nad
czasem:
chronografia władzy i
nierówności czasowe
na przykładzie
kulturowych praktyk
zarządzania czasem

Celina Strzelecka

Instytut Filozofii i Socjologii
Polskiej Akademii Nauk

celina.strzelecka@ifispan.edu.pl

Krytyczne studia nad czasem | Critical time studies

- **Helga Nowotny** 1996. *Time. The Modern and Postmodern Experience*
- **Sarah Sharma** 2014. *In the Meantime. Temporality and Cultural Politics*
- **Barbara Adam** 2010. *Czas społeczeństwa przemysłowego i władza*
- **Robert Hassan, Robert Purser** (red.) 2007. *24/7 Time and Temporality in the Network Society*
- **Judy Wajcman** 2018. *The Digital Architecture of time management*

Badania neoliberalizmu

- **Elizabeth Dunn** 2008. *Prywatyzując Polskę. O bobofrutach, wielkim biznesie i restrukturyzacji pracy*
- **Aihwa Ong** 2007. *Neoliberalism as a mobile technology*
- **Wojciech Burszta, Piotr Jezierski, Michał Rauszer** (red.) 2016. *Zwodnicze imaginarium. Antropologia neoliberalizmu*
- **David Graeber** 2020. *Praca bez sensu*

Transformacja czasu społecznego

- utowarowienie czasu
- kolonizacja czasu
- kompresja czasu i przestrzeni
 - ciężka nowoczesność
 - lekka nowoczesność
 - just in time
- czas puentylistyczny
- rozszerzona terażniejszość
- czas momentalny
- czas sieciowy

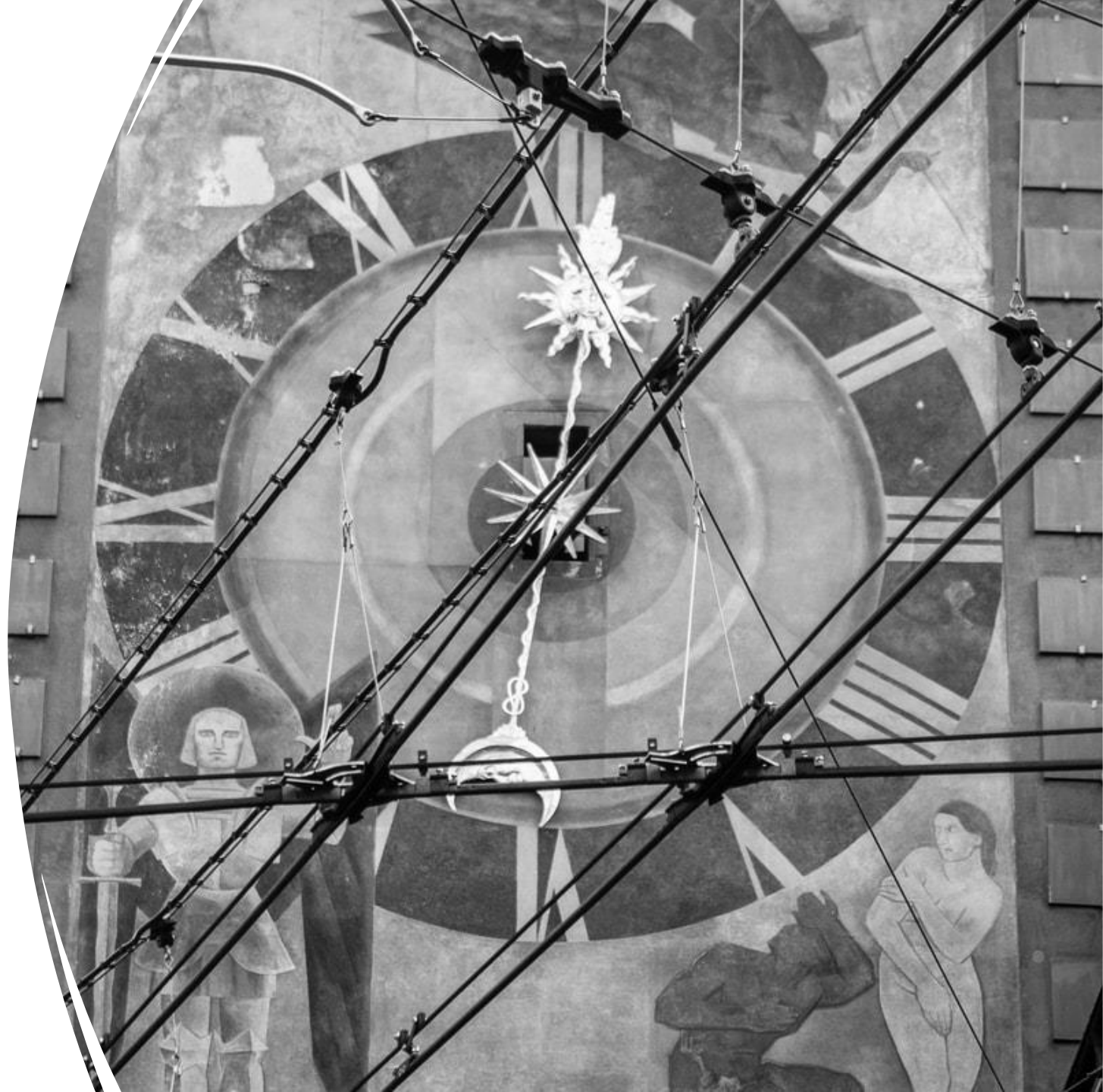

Neoliberalne przekształcenie czasu

- Urynkowanie
- Indywidualna odpowiedzialność jednostek
- Elastyczność związana z wolnym wyborem jednostek
- Rozwój utożsamiany z efektywnością

Etnograficzne badania terenowe

- 2019-2020
- Narodowe Centrum Nauki, Preludium nr 2017/27/N/HS3/00479
- “Aranżowanie temporalności: kulturowe praktyki zarządzania czasem” | Choreography of temporality: cultural practices of time management
- obserwacja uczestnicząca
- trzy szkolenia z zarządzania czasem
- sześćdziesiąt wywiadów jakościowych
- 4 grupy badawcze

Chronografia władzy | Power-chronography

Czasowe

Hierarchie

Handel ponad daniem

Towar ponad opieką

Prędkość ponad powolnymi procesami

Czas publiczny ponad czasem prywatnym

Bogactwo finansowe ponad bogactwem czasu

Czas zegarowy monopolizuje czas regionalny

Kontrola przyszłości ceniona jest wyżej niż ostrożność

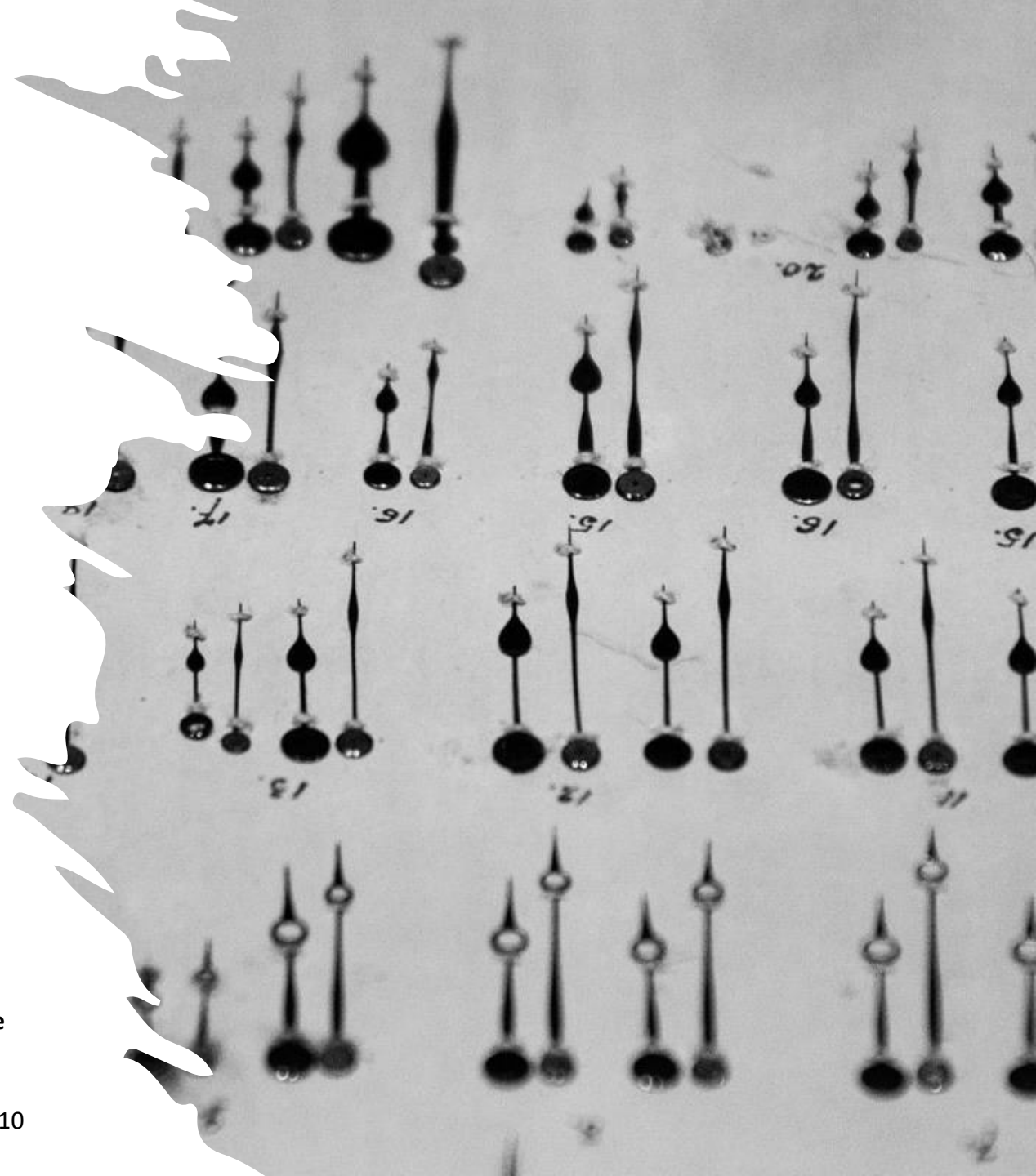
Czas przemysłowy przyjęty zostaje jako norma światowa

Odejście od normy oznacza sankcje i niski status

Czas gospodarczy jest obiektywny, przeżywany czas uznaje się za subiektywny

Czas stworzony zgodnie z wzorcem przemysłowym jest narzędziem do poniżania innych

Prędkość oznacza przynoszącą zyski wydajność, a powolność brak wydajności i zacofanie

Ubóstwo czasu | Time poverty

- brak czasu na odpoczynek / przepracowanie
- ilość czasu poświęcona pracy zarobkowej
- ubóstwo w kontekście dochodów
- posiadanie dzieci
- opieka nad członkami rodziny
- płeć – time poverty gender
- „kultura czasu” kobiet
- nieodpłatna i “niewidzialna” praca w gospodarstwie domowym
- ubóstwo czasu w świecie cyfrowej obfitości

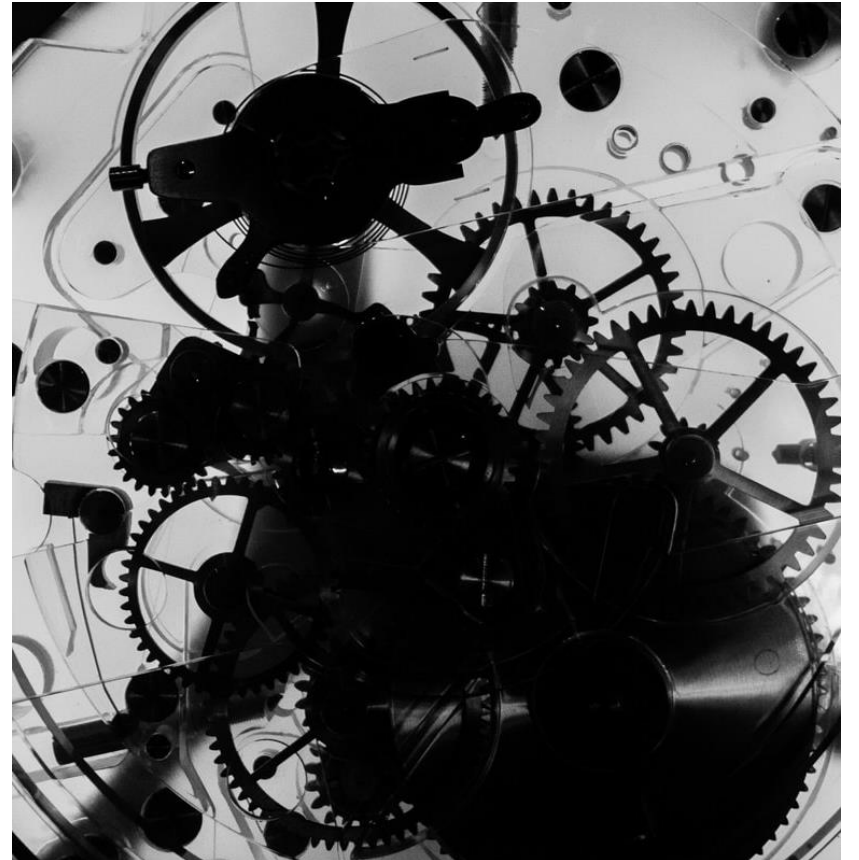
“To jest taki czas dla mnie wtedy w tym korku”

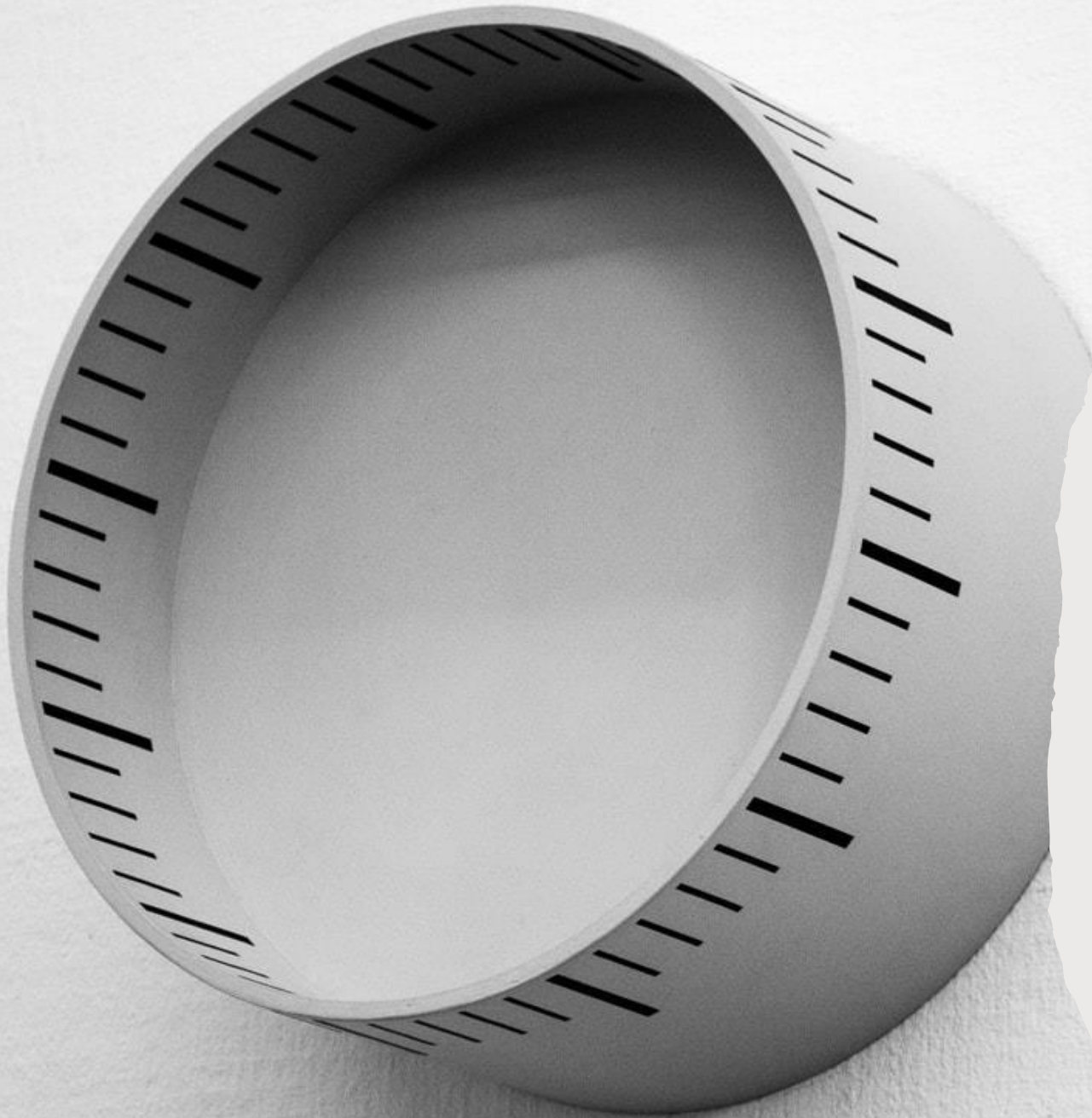
– Michał, 29 lat, programista, mąż i ojciec

Władcy czasu:

Real Time Management | Specjalista ds. Rozliczeń Czasu Pracy

“Są ludzie, którzy organizują nasz grafik, którzy zarządzają naszą pracą, tak zwane RTM-y. Oni mają boską władzę, bo ich nigdy nie widziałem, co prawda wiem, że to są fizyczne osoby, ktoś tam widział te osoby, pracują w innym budynku, nie widzą nas, tylko jak do nas dzwonią, to pojawia się nazwisko, kto do nas dzwoni i mówią, cześć, po imieniu, wiesz, co u ciebie, co robisz na służbowej, przeloguj się na kampanie wychodzące, więc mówią ci co masz robić w trakcie pracy, nadzorują całość pracy, dodatkowo układają grafik, więc od ich łaski zależy, czy masz wolne święta, czy w ten dzień, kiedy chcesz mieć na rano, masz na rano czy na popołudnie, czy dzień wolny masz wolny czy nie. Nigdy nie spotkałem tych ludzi, ale wiem, że oni istnieją.”

Czas bez sensu

“Jak (...) znaleźliśmy się w dzisiejszej sytuacji, gdzie uważa się za zupełnie naturalne, że wolni obywatele demokratycznych krajów wynajmują się innym w ten sposób, a szef złości się, kiedy pracownicy nie spędzają każdej minuty «jego» czasu na pracy?”

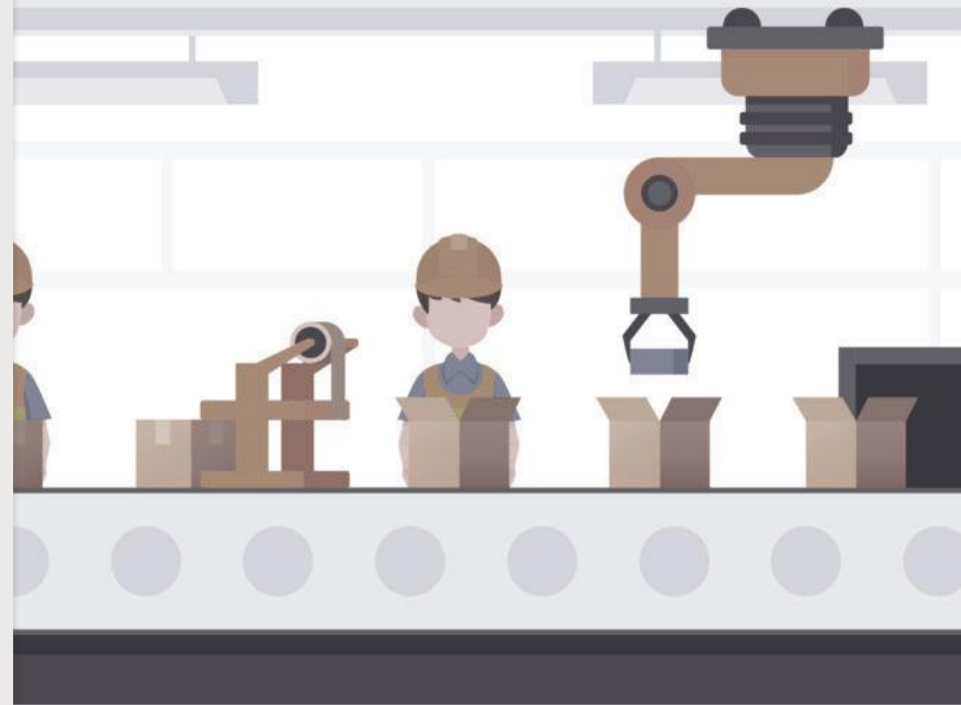
David Graeber, *Praca bez sensu*, 2020

„Gdy mój szef kazał mi czytać *How to measure anything*, określając moją pracę jako nic, zmieniłam pracę.”

Sprinty, Scrum – korporacyjne reżimy czasu pracy

“Narzędzie sumowania i kapitalizacji czasu” (Foucault, *Nadzorować i karać*)

1. podział trwania na segmenty następujące po sobie lub równoległe, z których każdy ma skończyć się w określonym terminie
2. organizowanie tych segmentów zgodnie ze schematem analitycznym – następstwo najprostszyc elementóv łączonych zgodnie z rosnącą skalą trudności – Planowanie Sprintu
3. finalizowanie czasowych segmentów – wyznaczanie im końca potwierdzonego sprawdzianem – przeglądy Sprintu, gdzie dokonuje się prezentacji i inspekcji wykonanych prac
4. ustanowienie “serii serii” – codzienne planowanie oraz kontrola działań prowadzonych podczas krótkich, piętnastominutowych codziennych Scrumów (dailies, stand-upy, control calle)

Cyfrowy monitoring

- cyfrowy taylorizm
- dziedzictwo taylorizmu i fordyzmu
- panoptikon
- kapitalistyczne reżimy czasu
- nowe technologie
- “praca przy taśmie XXI wieku”
Philip Brown

Karty do odbijania

“Musisz odbić kartę, też mieliśmy karty takie. To jest wirtualne, to jest raczej straszak. Wydaje mi się, że to jest tylko mentalne ograniczenie w większości firm.

Jeżeli przestajesz zgadzać się ze wzorem, ze schematem, na przykład jest za dużo odbić czy za dużo gdzieś łazisz, to są w tych programach czerwone alarmy, że na przykład, żeby się przyjrzeć tobie, że na przykład jest czegoś za dużo.

Raz ktoś mi zwrócił uwagę, on mówi, a ty masz tylko wyjścia z pracy po osiemnastej, nie ma żadnych wejść. Ja mówię, no, bo najczęściej ktoś wchodzi, otwiera drzwi, no, to ja się wbijam swoją kartą, po co, skoro ktoś mi otworzył drzwi? No, ale powinieneś się odbijać, ja mówię, okej, no, może tak, ale, ale nie czuję tego, żeby to był dla mnie jakiegokolwiek priorytet.”

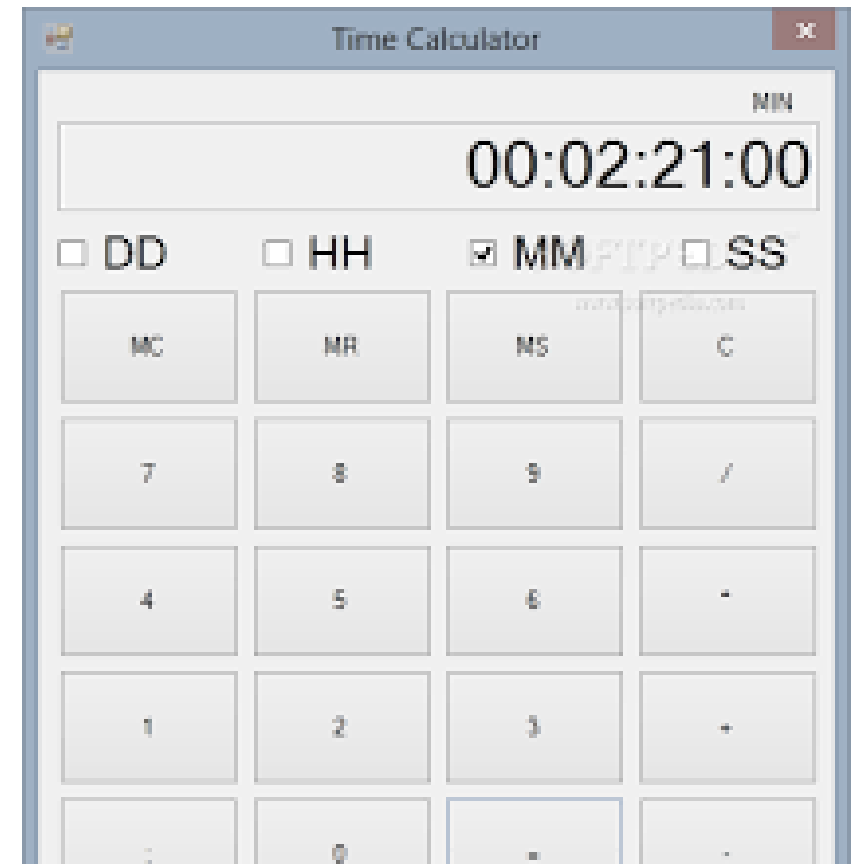

Licznik w komputerze

“Cały czas widzisz zegarek, ile trwa rozmowa. Na takim liczniku w komputerze widzisz, ile jesteś na przykład na przerwie, gorzej jak ktoś do ciebie zadzwoni wewnętrznie, inny pracownik to ci zeruje licznik, i nie wiesz, jak sobie nie zapiszesz godziny wyjścia na przerwę i powrotu, to możesz łatwo przekroczyć przerwę. Trzeba sobie zapisywać w notatniku nawet jak idziesz do toalety, czy jesz kanapkę. Trzeba to robić w miarę dokładnie

Ma się razem pięćdziesiąt minut maksymalnie na wszystkie przerwy razem w ciągu dnia. Drugie przekroczenie przerwy nawet o minutę no to jest ucięcie premii. Taki licznik jest mało praktyczny. Nie pokazuje ile łączne wynoszą wszystkie zsumowania tych czasów przerw, więc nie wiedziałbym ile mi zostaje do przekroczenia tych pięćdziesięciu minut, gdybym siebie sam nie kontrolował.

Jak klikam przerwa, to zegarek mi się zeruje i on odlicza po prostu sekundy, minuty, ile jestem na przerwie i jak wracam, to się zeruje i odlicza mi sekundy, minuty, ile jestem w pracy dalej, z tym że on się znowu zeruje, jak wpada mi połączenie i wtedy mi liczy czas połączenia. Jak się zrywa połączenie, to się znowu zeruje i wtedy mi liczy czas na przykład między jednym połączeniem a drugim.”

Pożeracze czasu

- praca
- social media
- superpanoptkon
- kapitalizm kognitywny
- ubóstwo czasu w świecie cyfrowej obfitości

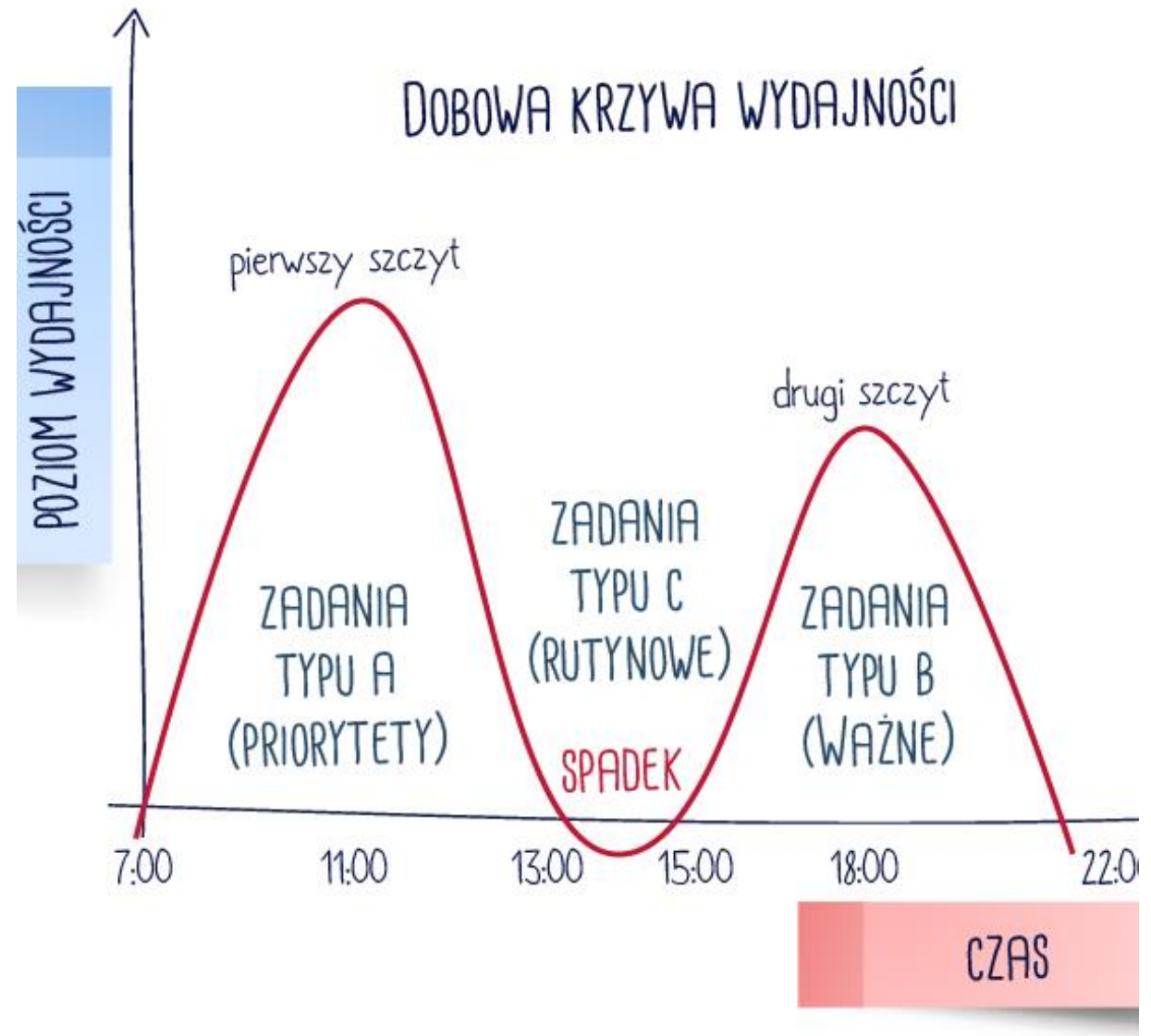
Techniki samowyzysku

- kontrolowanie siebie za pomocą rytmu Pomodoro
- uporządkowanie przestrzeni i spacer
- przysiady
- zakładanie butów w domu

Kulturowe praktyki zarządzania czasem nauczane w ramach szkoleń

- Zarządzanie czasem czy zarządzanie sobą w czasie?
- Neoliberalne techniki ciała:
 - Ujarmianie czasu za pomocą **krzywej wydajności**

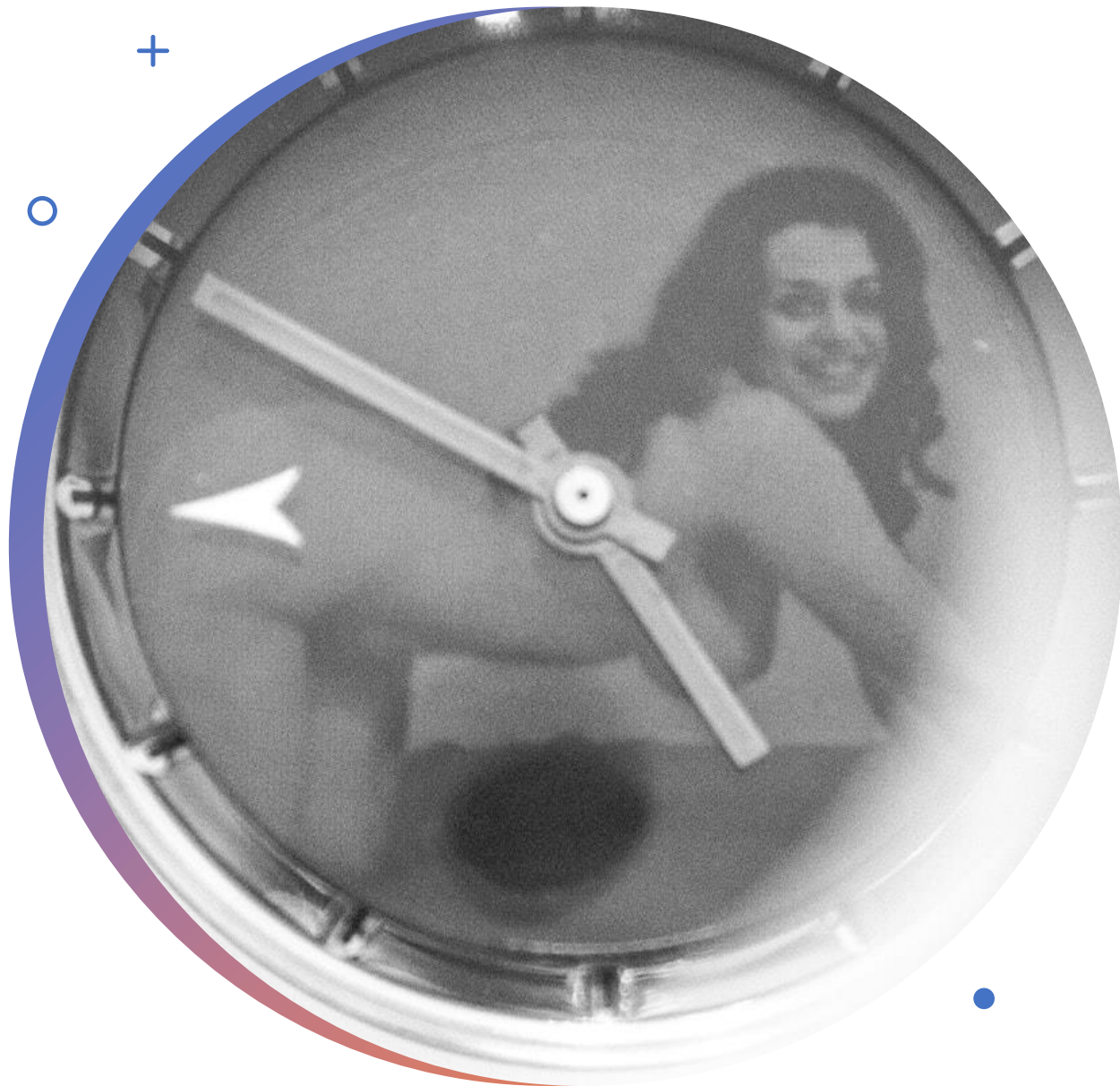

Neoliberalne techniki umysłowe

- Ekonomia czasu życia w zgodzie z zasadą Pareta 80/20
- Kształtowanie czasu za pomocą macierzy Eisenhowera
- Przyspieszanie czasu za pomocą prawa Parkinsona

WORKING FROM HOME

	THINGS I HAVE	THINGS I DON'T HAVE
THINGS I NEED	Wifi, couch, coffee	Any sort of work ethic
THINGS I DON'T NEED	An unrivaled ability to procrastinate	Pants on

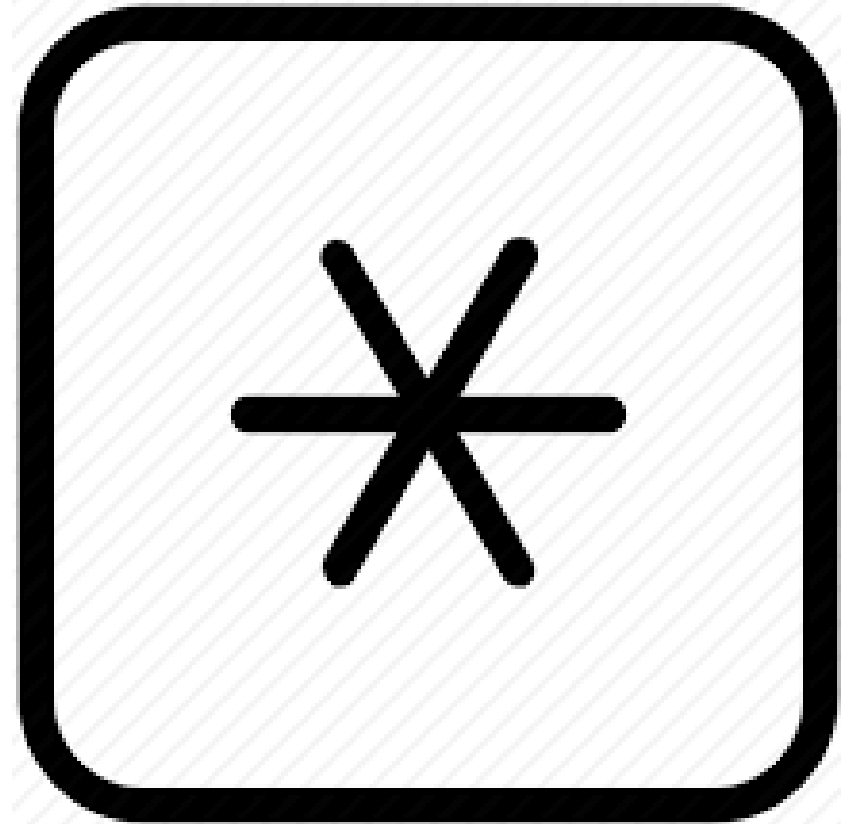
Formy oporu

- przerwa służbowa
- czytanie książek
- drzemka lub odwetowe odwlekanie snu w kontrze do zawłaszczania czasu snu

"Gwiazdkowanie" i udawane spotkania

“Najprostszym oszukiwaniem jest gwiazdkowanie, my nie odbieramy fizycznie telefonów, one się same automatycznie łączą, póki rozmawiasz, to ci kolejne połączenie telefoniczne nie wpadnie. Natomiast są osoby, które przedłużają to, że mają połączenie, bo wciskają na telefonie gwiazdkę, pojawia się sygnał jakby łączenia z pseudo numerem telefonu i tak wciskają co chwila jakby dzwonili do kogoś, gdzie faktycznie nikt do nikogo nie dzwonił, ale telefon jest zajęty, więc połączenie od klienta nie wpadnie, oni w tym czasie rozmawiają z kimś, robią coś prywatnego. Tylko oczywiście muszą być przy komputerze, żeby wciskać cały czas.

Jak młody lider, który jeszcze niedawno był doradcą mówi do kolegi, że, nie gwiazdkuj, nie? W sensie nie wciskaj tej gwiazdki, żeby nie było rozmowy dalej, bo telefon jest zajęty. A ta osoba patrzy na tego młodego lidera i mówi, sama mnie tego nauczyłaś, więc tak, przekazuje się taką wiedzę w jaki sposób oszukiwać.”

Papierosy

“W tej firmie wychodziło się, na przykład na papierosa, żeby ugrać ten czas, pogadać, się socjalizować czy w ogóle, na przykład ci, co nie palili, też wychodzili na papierosa, żeby właśnie ugrać ten czas.”

Aplikacje do zarządzania czasem

Paradoks pierwszy:

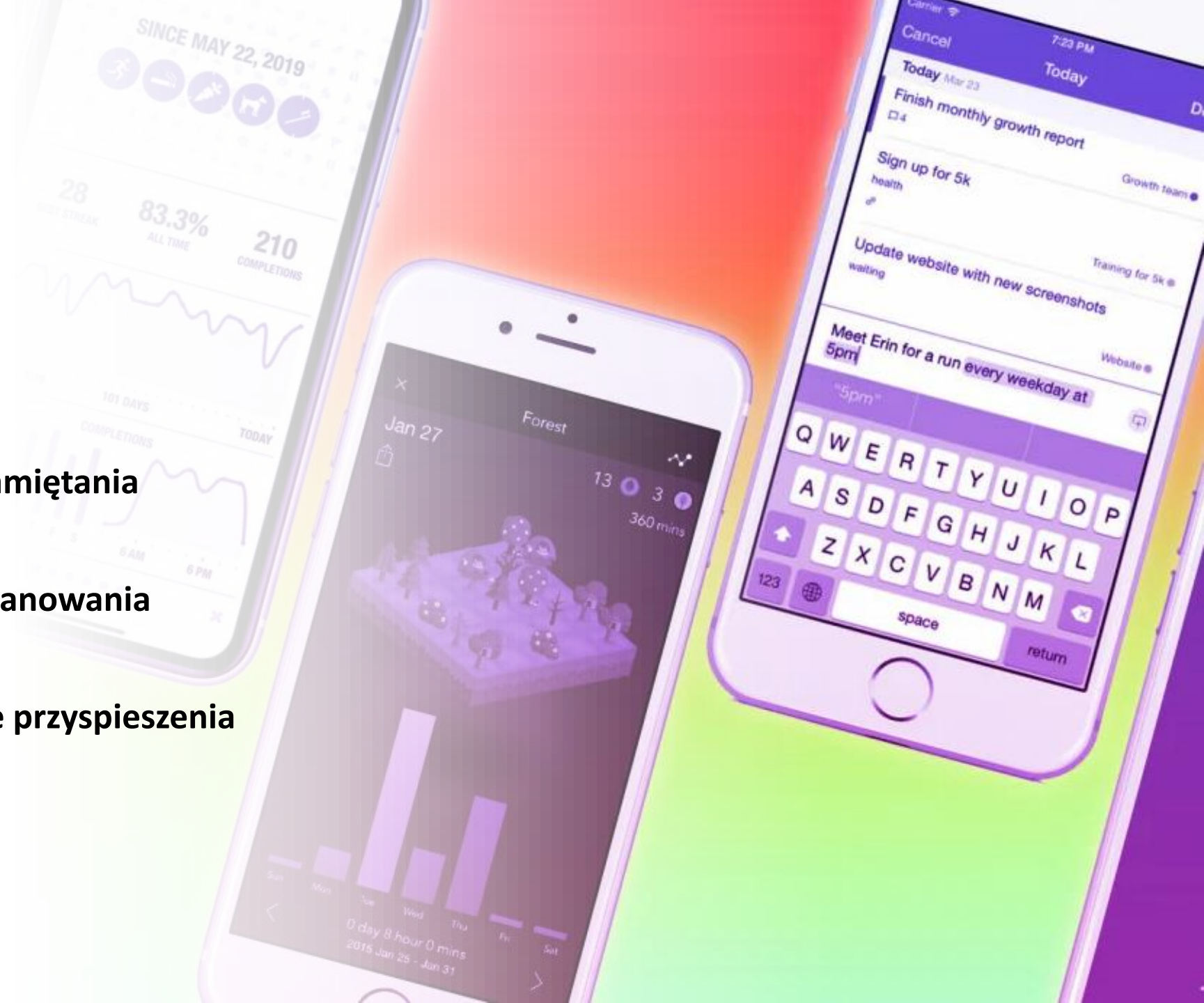
pamiętanie pamiętania

Paradoks drugi:

planowanie planowania

Paradoks trzeci:

przyspieszanie przyspieszenia

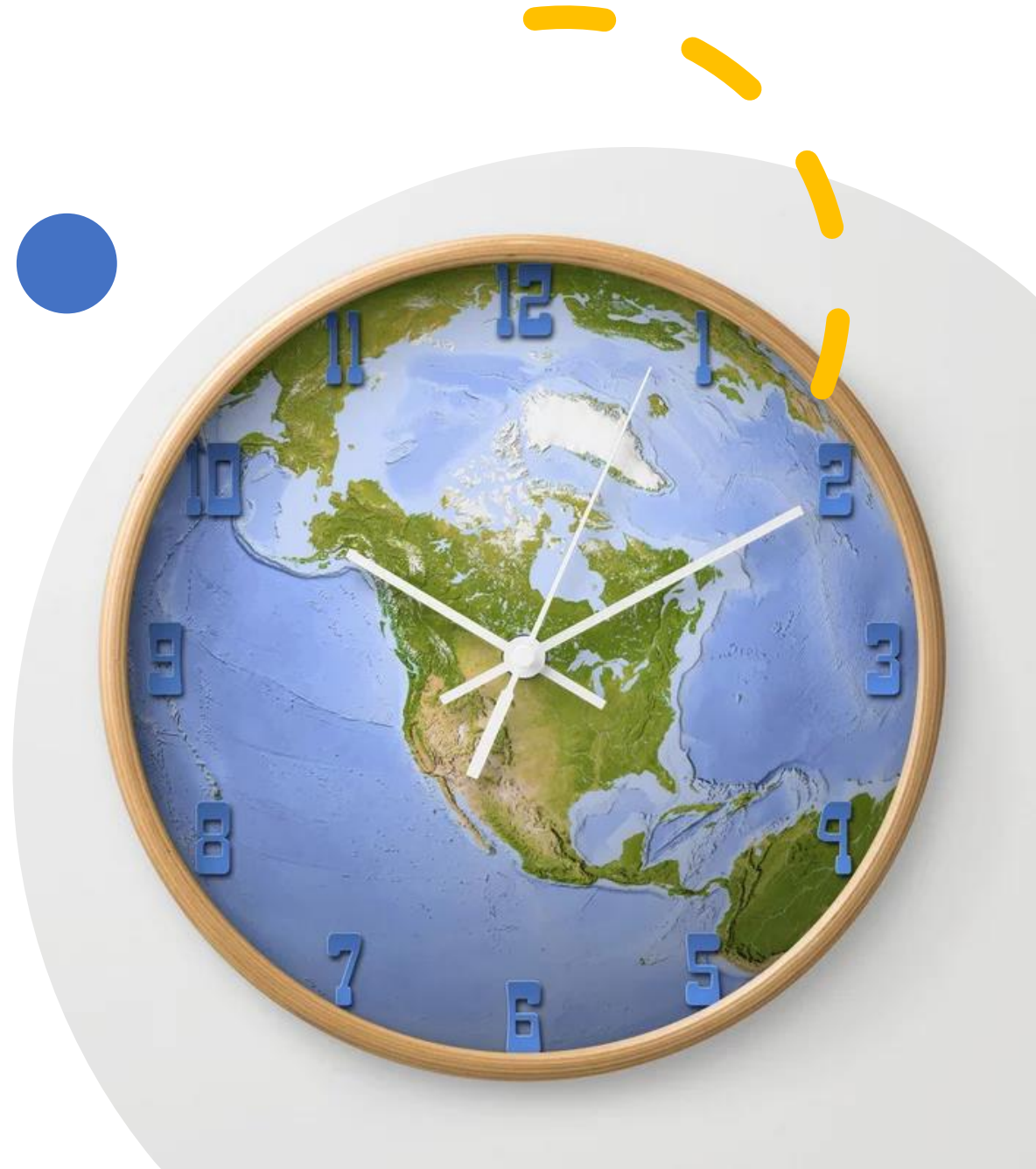
Jak postrzegamy czas?

Ekologia czasu

- Relacje pomiędzy człowiekiem i czasem rozumianym jako komponent naszego środowiska
- Ochrona naturalnego rytmu ludzkiego życia (Paul Virilio)
- Konieczność ponownego scalenia kategorii czasoprzestrzennych (Manuel Castells)
- Rozszerzenie autonomii czasowej, samostanowienia i elastyczności czasowej (Helga Nowotny)
- Banki czasu

Żądamy szacunku dla fundamentalnych temporalności i rytmów natury. W imię odpowiedzialności za przyszłe pokolenia musimy położyć kres naszym przestrzennym i czasowym przekształceniom natury, aby utrzymać naturalne podstawy życia w całej ich złożoności

Manifest Czasu, Towarzystwo na rzecz Spowolnienia Czasu

Dziękuję za uwagę!

Celina Strzelecka

celina.strzelecka@ifispan.edu.pl

www.choreography-of-time.weebly.com